

Balogh Anikó

„Azért vagyunk a világon...”

Barangolás Bácskában, Bánságban, Bánátban, Torontálon,
Vajdaságban (2. rész)

2013. augusztus 4-én, vasárnap, kora reggel a Batthyány térről indultunk, miután búcsút vettünk Országházunk égbe szűrődő tornyocskáitól és a Gellért-hegyről szintén fölfelé nyújtózó Szabadság-szobortól.

A következő 8 napon át – hazatérésünkig – autóbusszunk kerekeit 2066 km hosszúságú út koptatta széles síkságokon, hegyeken, völgyeken keresztül.

Előre elkészített, szalagos koszorúcskáink mind elfogytak. Mindegyik méltó helyre került! Athaladva Bácska és a Bánság, Bánát síkságain, érintve Torontál egyes részeit (a többről majd később) – honismereti vezetőinktől, *Szarka Györgytől* és helyi vezetőinktől, *Bácskay (Faragó) Zoltántól* számunkra eddig ismeretlen tényeket és adatokat tudunk meg a koszorúzások színhelyeiről, az elhunytak személyiségéről, a magyarság fennmaradásáért vívott harcokban vállalt szerepükről és ál-

Szabadka, Raichle-palota

dozattá válásuk körülményeiről. Szembesültünk a délvidéki magyarság drámai sorával, melyről itthon eddig csak hallomásból, vagy hírek olvasása révén szereztünk tudomást, de igazából át nem éreztük azt.

– Az első koszorú nyughelyéhez nyári hőségben, a parkjainak árnyékával, lombos fákkal szegélyezett utcáival hívogató, szépséges, szecessziós épületeivel elbűvölő, békésen pihengető lakóival bennünket is maradásra csábító **Szabadkán** keresztül jutottunk el. Ide-oda kapkodtuk fejünket a hajdan építőjének lakhelyeként, napjainkban étteremként, kávézóként működő Raichle-palotában, más néven Mézeskalács-házban. Minden falán, minden szegletében, még a mellékhelyiségekben is festmények, szobrok, dísz tárgyak, hangszeresek, régi bútorok – képzőművészeti találkozók tárlatai – vonták magukra figyelmünket.

Nem messze tőle a „Kaptár-ház” kőből faragott, méhkasokat, lépeket, napraforgó

Szabadka egyik 20. század eleji hangulatot őrző belvárosi utcája

virágokat felidéző kapuzatát, fölötté a színes díszítésű erkélyt és ablakokat csodálhattuk.

Kívülről megnéztük a zsolnai kerámiával fedett, magyar szecessziós stílusban épített régi városházát. Az előtte elterülő park közepén a nagy, Kék Szökőkút zsolnai kerámia csempével borított medencéje terpeszkedik, melynek több pontjáról különféle alakzatú vízugarak bugyognak fölfelé. Ez Budapest ajándéka!

A városi gimnázium előtti parkban Kosztolányi Dezső mellszobrának szemébe nézhettünk.

Több nap se lett volna elég, hogy mindent megtekinthessünk. Ide vissza kellene térni – fészkelődött belém a vágyakozás.

Az idilli képekkel éles ellentétben, a naptól kiszikkadt, Zentai-út melletti temető távoli szélén, a hajdani magyar temető felszántott, ma szeméttelnek használt, gazzal benőtt hepehupáin átbukdácsolva találtuk meg az 1944–1945 között, pusztán magyarságuk miatt, válogatás nélkül lemészárolt, dög-kutakba és tömegsírokba dobált 7 000 magyar áldozat emlékművét. Böngészünk a hosszú téglafalon, fekete márványtáblákra vésett neveket, közöttük örményekét, bukovinai székelyekét is. Koszorúkat a fal előtti emelvényen he-

Koszorúzás Szabadkán

Koszorúzás Zentán

verő, törött szárnyú, sebzetten is felkelni szándékozó, hatalmas turulmadár szobrának összekötözött lábaihoz fektettük a Himnusz és a Szózat eléneklése közben.

– A második koszorút **Zentára**, a csata Tisza parton található emlékművére vittük. 1697 szeptemberében a zentai mezőn Savoyai Eugén egyesült serege világtörténelmi jelentőségű vereséget mért II. Musztafa török szultán tekintélyes hadára. E csata következtében Magyarország felszabadult az oszmán rabság alól, és az 1699-ben megkötött Karlócai Béke révén lezárult a törökök közép-európai uralma is.

Tovább haladtunk a Tisza folyásirányában lefelé, a folyó jobboldali partján. A zentai híd alatt kiszálltunk a buszból egy kicsit levegőzni, és a kora-délutáni napfényt élvezni, mielőtt átmertünk volna a hídon **Csóka** felé. A kis település katolikus templomában szép, fehér madeira és arannyal hímzett körmeneti zászlócskákat fényképeztem le.

– Harmadik koszorúnkkal a közeli **Feketető** – Boldog Bogdánffy Szilárd püspök szülőfaluja – templomában tisztelgünk a román kommunista diktatúra áldozata előtt. Út közben meglepődünk a mi – Hortobágyon épült – 9 lyukú hidunk kistestvérének, a csaknem kiszáradt Aracka patakon átívelő 9 nyílású hídnak látványán.

Mivel a délután még javában aranylott, visszatértünk **Zentára**, a Délvidék legmagyarabb városába egy kicsit körülnézni. Központjának több épületén – a Fő téren büszkélkedő, szürke, kupolás városházán, a Fő-utca régi lakóházain, valamint a Tűzoltóság laktanyájának földszintes házikóin a szecesszió jellegzetes díszítőelemei láthatók. Elidőztünk egy kicsit a parkban, a zenepavilon környékén. Néhányan közülünk söröztek, mások kávéztak, ettek. Magam elnyújtózkodtam egy széles padon, bámultam a felhőtlen eget, és élveztem a szökőkútból folyamatosan ismétlődő „táncrend” szerint felszökkenő vízugarak megnyugtató csobogását. Délvidéki „dolce far niente” – édes semmittevés!

Estefelé érkezünk **Tóthfaluba**. A falu büszkesége, a magyar kormány támogatásával 2002-ben épült, Kaszap István papról elnevezett

Koszorúzás Törökbecsén

Az Árpád-kori Aracs pusztatemplom

kollégium ebédlőjében közös vacsorával vártak ránk. Éjszakára csoportonként más-más porta fogadott be minket. Néhányan a Faragó I. kulcsos-házban tisztálkodtunk, és fekdüztünk szép, vetett ágyba. Tücsökzenére aludtunk el.

Augusztus 5-én, hétfőn kakasok kukorékolása ébresztett. Befogadónk asztalánál bőséges „paraszt” reggelit fogyasztottunk el jó étvágygal, mielőtt a busszal tovább indultunk.

Honismereti vezetőinktől újabb történelmi, nemzettudatot erősítő tényeket, történeteket hallottunk arról, miért, hogyan szerzték meg a Délvidék „kövér” 50 koronás földjeit maguk számára a szerbek, elűzve, irgalmatlanul kiirtva a szorgalmas, magyar földművelő családokat.

– Negyedik koszorúnk már **Törökbecsén** Gróf Leiningen Westerburg Károly honvéd tábornok – aradi vértanú – 2009-ben állított szobrának talapzatát díszíti. A koszorúzás követően a békésen folydogáló Tisza partján, egy teraszon csoportképpel örökítettük meg együttlétünket.

Áthaladtunk a Tisza bal partjára. Dél tájban – a legnagyobb melegben – traktorok által vontatott, nyitott pótkocsikon elindultunk **Aracsra**, a nevezetes Pusztatemplom megtekintése cél-

jából. A poros úton zötykölődtünk, fejünket, testrészeinket a nap elől nedves ruhával és ernyőkkel takarva, mégsem zúgolódtott senki. Bámultuk a végtelennek tűnő bácskai lapályt, az út két oldalán bologató, óriási fejű napraforgókat, a dús kukoricatáblákat, melyek a földek termékenységét mindenél ékebben bizonyították.

Lassan közeledtünk a már messziről látható, s a síkságot uraló úti célunkhoz, amely nem más, mint egy valamikori bencés apátság őriási, vörös téglából épült templomának maradványa. Csonka tornyának, romos falainak hatalmas méretei és ég felé törekvő ívei még így is fenséges látványt nyújtanak, kissé emlékeztetnek a mi számbéki templomunkra.

Körüljártuk és minden oldalról lefényképeztük. Középső kupolájának megmaradt része alatt olyan áhítat vett erőt rajtunk, hogy ismét énekelni kezdtünk, teljes szívből, emlékezve hajdani gazdáira, a török veszedelem elől elmenekült, vagy a pestis járványban elpusztult magyarságra. Várakoztak ránk a traktorok, majd az autóbusz, amellyel tovább utaztunk.

– Ötödik koszorúnkkal **Csurogra** utaztunk. A falu mocsaras, dögtemető, lakatlan végén, ahová az 1944-1945-ös magyar-irtások áldozatait jelöletlen gödrökbe rejtették, s ahol évtizedekig tiltották, büntették

az emlékezést, 2013-ban a szerb kormány – szakadatlan magyar, hazafias nyomásra – emlékművet állíttatott. Itt oldották a harcot hivatalosan, közös emlékezéssel békévé a szerb és a magyar állam képviselői.

Koszorúnkat a többi alá, a keresztfára szegeztük. A megemlékezést követően tovább indultunk.

Érintettük **Óbecsét**, ahol a Bajánál kezdődő, Ferenc-csatorna (a Dunát a Tiszával köti össze) véget ér, és a Tiszába torkollik. 123 km-es hosszán 5 szekrényzilippel hidalja át a két folyó közötti szintkülönbséget.

A zsilipeket a híres Eiffel irodájában tervezték, akkoriban az építészet csústechnikáját képviselték. Sajnos, az óbecsei utolsó zsilip napjainkban már csak csodálatra méltó látvány, de használaton kívüli. Bezárt víztükrük évekig a jugoszláv nemzetű vízilabda válogatott edzőhelyeként hasznosult. A „szőke” Tisza nagy kanyarulatában sétány, szépen kiépített strand és üdülő terület vonzza a látogatókat.

Késő délután visszaérkezünk **Tóthfaluba**, ahol tisztelgünk a „zenés bácskai traktát” rendeztek a tájházban. Az udvaron egy régi szekér elé befogott, szalmából készült ló figyelt bennünket. Három, fehér alapon színes kalocsai hímnéssel díszített köténykébe és mellénykébe öltözött kislány, tálcájukon házi pálinkával és házi süteménnyel, lankadt

A csurogi emlékmű

Fogadásunk Tóthfaluban

pitével és szíves szóval kínált bennünket. Rögtönzött kirakodó vásár portékáiból válogathattunk a helyben készült kézmunkák, kézműves használati tárgyak közül. Megismerhettük a cirokseprűk készítésének folyamatát, vásárolhattunk kis- és nagy- (akár boszorkány-járgánynak is alkalmas) műremekeket.

A legkisebb leányka mesét mondott, bájosan, cserfesen, hibátlan magyarsággal, nagy tehetséggel. Mindnyájunkat megnévetetett.

A hangulat fokozatosan a közös daloláshoz emelkedett. Az előénekes – vendéglátóink egyike – „mellzongorával”, vagyis tangóharmonikával kísérte a népdalokat.

A kellemes délutánt ismét a kollégium éttermében elköltött közös vacsora fejezte be.

Lefényképeztem azokat a serény, barátságos hölgyeket, akik nagyon szép, ízléses, a falu hírművei címerével és nevével díszített egyen-pólóban szolgálták fel étkeinket.

Lefekvés előtt még sétáltunk egy kicsit, bár a nappali hőség alig enyhült. Kocsma nincs a faluban. A beszélgetésre vágyók a szabadban, tetővel védett, faragott asztalok körül, padokon élvezhették egymás társaságát. Mindenhol a házi pálinka főzésére utaló törköly illat szállongott, s cirpelték a tücskök.

Folytatjuk

Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió

várjuk szeretettel

Helyszín: a XI. Bp. **Gazdagrét-Csíkihegyek Általános Iskola**
fsz. technika terme. 1118. Bp. Csíki-hegyek u.13-15.

Időpont: 2013. október 7-től hétfőnként **16 órától 18 óráig gyermek** alkotóműhely,
18 órától 20 óráig felnőtt stúdiófoglalkozás.

Részvétel: anyagköltség, támogatásoktól függően változhat.

4000Ft/hó gyermekeknek, **5000Ft/hó** felnőtteknek Testvérkedvezmény!

Lehetőséget nyújtunk az **ötvös** kézműves technikák, mint **ékszerkészítés**, vörösréz és sárgarézlemez **domborítás**, **forrasztás**, **öltözködés-kiegészítők** készítésére, **tűzzománcolás**, **huzaltechnikák**, **kőfoglалás** megismerésére és kipróbálására. Szentpéteri alkotóműhelyünkben igazi **egyedi** alkotások születnek, melyeket kiállítunk **kiállításainkon**, kiegészítik **játszóházaink**, táboraink.

Az elkészített tárgyak a **tanulók tulajdonát** képezik.

Ígény szerint különböző művészeti szakiskolákra **felkészítő tanfolyamot** indítunk.

Mindenkiben ott az alkotó ember, mi ezt igyekszünk felfedezni és kibontakoztatni.

Jelentkezés: **Borosnyay Klára** ötvösművésznél

T.: 06 20 534 1563 borosnyay.klara@szeptepeteri-studio.hu www.szeptepeteri-studio.hu

Fogolykiváltó Boldogasszony búcsú

megtekintették az örmény muzeális gyűjteményt. A búcsú szeretetvendégséggel ért véget.

A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség 2013. szeptember 22-én, vasárnap délután tartotta a Budapest XI. ker., Orlay utca 6. szám alatti templom védőszentjének, Fogolykiváltó Boldogasszonynak a búcsúját. A szentmisén Fülöp Ákos atya, adminisztrátor és Zsigmond Benedek armenológus diakónusként szolgált, közreműködött az Imperatrix ének együttes Srajber Zsolt karnagy vezetésével (képünk). Sokan jöttek el a búcsúra. A szentmise előtt többen

Felhívás

Az Erdélyi Magyarörmények Szövetsége (EMÖSZ) elkezdte az Erdélyben élő és innen elszármazott örmények helyzetének szakszerű feltérképezését és feldolgozását. A felmérés célja az örmény identitás, az érdeklődési körök és igények felkutatása a jövő építése céljából, a történelmi és családfakutatások segítése.

A szokásos papír formában eljuttatott kérdőív mellett (amit szándékunkban van mindenkihez eljuttatni) a felmérést nagyban megkönnyíti az elektronikus változat, amelyet a következő adatlapon lehet elérni:

[facebook.com/emosz2013](https://www.facebook.com/emosz2013), vagy egyszerűen a saját Facebook oldalon az Erdélyi Magyarörmények Szövetsége-re való rákeresés útján.

Bízunk abban a pozitív hozzáállásban és segítészándékban, amellyel mindenki a maga módján az erdélyi magyar-örménység életének szervezését segíti, és köszönjük, hogy kitölti az adatlapot.

dr. Puskás Attila elnök, EMÖSZ

Egyházi hírlevél

Az örmény katolikus templomban (Bp. XI. ker., Orlay u. 6.) szeptembertől ismét minden vasárnap lesz Szentmise 16.30-kor.

Október 6-án 16-órakor koszorúzással emlékezünk az Aradi Vértanúkra és főként a magyar-örmény hős áldozatokra. 16.30-kor örmény nyelvű, énekes ünnepi szentmise lesz az **IMPERATRIX énekegyüttes** részvételével, amelyet **Avedik Hovaneszian** atya, a beyruti pátriárka személyi titkára mutat be.

Örömmel, a szentmiséhez kapcsolva, Avedik atya úgy készül, hogy megkeresztelhesse azokat a gyermekeket, akiket szüleik, vagy nagyszüleik erre felkészítenek és ezt a Lelkészség felé levélben, telefonon vagy e-mailon jelzik. (Cím: 1114 Budapest, Orlay u. 6, Örmény Katolikus Lelkészség, telefon: 06-01-394-5212, email: zakariasa@t-online.hu). A kereszteleés feltétele, hogy a keresztszülő(-k) bérmált katolikus(ok) legyen(ek) és házaspár esetén érvényes házasságban éljenek.

Fülöp Ákos atya